



Fővárosi Ítéltábla

Az ügy száma: 1.Pf.20.103/2022/5/II.

A felperes: Felperes1, tartózkodási hely: felperes címe

A felperes képviselője: Fóris-Schneider-Szép-Zaccomer Ügyvédi Iroda, felperes képviselőjének címe

Az alperes: Alperes1, Alperes1 címe, I. rendű,

Alperes2, Alperes2 címe, II. rendű,

Alperes3, Alperes3 címe, III. rendű,

Alperes4, Alperes4 címe, IV. rendű

Az alperes képviselője: dr. Fehér Gábor Ottó ügyvéd, Alperes1 jogi képviselőjének címe, aki az I. rendű alperest képviseli,

Dr. Soltész Attila Ügyvédi Iroda, Alperes2,3,4 jogi képviselőjének címe, amely a II., III. és IV. rendű alperest képviseli

A per tárgya: végrendelet érvénytelenségének megállapítása

Az elsőfokú bíróság: Budapest Környéki Törvényszék

A fellebbezéssel támadott határozat száma: 1.P.20.435/2021/14.

í t é l e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a II-IV. rendű alpereseknek, mint egyetemleges jogosultaknak 653.170 (hatszázötvenháromezer-százhetven) forint másodfokú perköltséget.

A felmerült 2.500.000 (kétfmillió-ötszázezer) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

[1] Örökhagyó örökhagyó többek között szorongásos-depresszió, valamint vaszkuláris demencia betegségekben szenvedett; egészségi problémái miatt dr. pszichiáter1 a Intézmény nevel Gyógyító és Rehabilitációs Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság Szakkórháza pszichiáter szakorvosa is kezelte.

[2] Az örökhagyó állapotának rosszabbodása folytán dr. pszichiáter1 2012. május 29-én jelezte a gyámhivatalnak, hogy Örökhagyó olyan természetű pszichiátriai betegségben szenved, ami miatt ügyei viteléhez szükséges belátási képessége teljes mértékben véglegesen hiányzik, ezért cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezése orvosi szempontból indokolt.

[3] Örökhagyóval 2012. július 10-i kórházba kerüléséig a felperes (az örökhagyó keresztfia, egyben anyja testvérének unokája) szoros kapcsolatot ápolt. Az

örökhagyó a kórházból 2012. augusztus 6-án távozott; ezt követően vele a szoros kapcsolatot az I. rendű alperes (a felperes testvére), a II. rendű alperes (az I. rendű alperessel ekkor még együtt élő házastársa) és a III. rendű alperes (Örökhagyó barátja) tartotta fenn.

[4] Örökhagyó 2012 augusztusában a rendőrségen feljelentést tett a felperes és felesége ellen azt állítva, hogy a 2012. június 7. és 2012. augusztus 8. közötti időszakban, kórházi tartózkodása alatt a rájuk bízott helységi lakásból eltulajdonítottak 40.000.000 forint készpénzt és hamisított aláírásával kiváltották a 6.000.000 forint összértékű kincstárjegyeit.

[5] A gyámhivatal dr. pszichiáter¹ átirata nyomán 2012. szeptember 18-án kelt keresetlevelében Örökhagyó cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezését kérte a bíróságtól; egyidejűleg részére ideiglenes gondnokot rendelt. A perben a bíróság kirendelésére eljáró igazságügyi szakértő, Szakértő¹ a 2013. január 10-én kelt szakvéleményében megállapította, hogy Örökhagyó szellemi hanyatlása miatt ügyei viteléhez szükséges belátási képessége tartósan, nagymértékben csökkent. Orvosi szempontból a korlátozó fokozatú gondnokság alá helyezése javasolt, melyet minden ügycsoport tekintetében célszerű elrendelni, beleértve a választási jog gyakorlását is.

[6] A Szentendrei Járásbíróság 2013. március 21-én jogerős 3.P.21.040/2012/8. számú ítéletével Örökhagyót általános jelleggel cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezte és a választójogból kizárta. A gyámhivatal a 2013. augusztus 7. napján kelt határozatával az ideiglenes gondnokot tisztsége alól felmentette és az örökhagyó részére hivatásos gondnokot rendelt.

[7] Örökhagyó tanú¹ közjegyző előtt, 2013. szeptember 25-én 14027/Ü/512/2013. számon közjegyzői okiratba foglalt közvégrendeletet tett. Az iratban úgy rendelkezett, hogy két ingatlan kivételével minden ingó és ingatlan vagyonát egymás közt egyenlő arányban az I. és a II. rendű alperesek örököljék. A kivételként megjelölt egyik ingatlant a IV. rendű alperesre hagyta, a másik tekintetében a III. rendű alperes örökléséről rendelkezett.

[8] A végrendelet tartalmazta az örökhagyó nyilatkozatát, amely szerint végrendelkezési képessége teljes birtokában, ép elmével, bármiféle kényszersztól, fenyegetéstől vagy befolyásolástól mentesen, szabad akaratából végrendelkezik. Szerepelt benne az örökhagyó arra vonatkozó előadása, hogy a felperes több alkalommal megtévesztette és jelentős összegű pénzt csalt ki tőle, amellyel összefüggésben büntetőeljárás is folyamatban van. Az irányában tett cselekedetei alapján őt érdemtelennek és méltatlannak tartja arra, hogy a hagyatékból részesüljön.

[9] A közjegyző a közvégrendelet tételekor meggyőződött Örökhagyó végintézkedési képességéről és arról, hogy a közjegyzői okiratban foglaltak megfeleltek az örökhagyó akaratának.

[10] Örökhagyót a közjegyzőhöz az I., a II. és a III. rendű alperesek kísérték el; a közvégrendelet tételekor azonban a közjegyző irodájában nem voltak jelen.

[11] A Pest Megyei Rendőr-főkapitányság 2014. május 8-án kelt 13000/508-61/2012.bü. számú határozatával a különösen nagy értékre elkövetett sikkasztás büntettének gyanúja miatt ismeretlen tettesrel szemben folytatott nyomozást a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 188. § (1) bekezdés c) pontja alapján – figyelemmel a 189. § (1) bekezdés első mondatára –, mivel az elkövető kiléte a nyomozásban nem volt megállapítható, felfüggesztette.

[12] A Szentendrei Járási Ügyészség 2014. július 8-i B.862/2014/7. számú határozatával, a Örökhagyó feljelentése nyomán, magánokirat-hamisítás vétsége miatt a felperes és házastársa ellen indult bűnügyben a gyanúsítottakkal szemben a vádemelést a Be. 222. § (1) bekezdése alapján elhalasztotta a döntés jogerőre emelkedésétől számított 2 évig. A

határozat indokolása szerint a gyanúsítottak a nyomozás során ténybeli beismerő vallomást tettek és a nagyobb súlyú alapcselekményben a rendőrség a nyomozást felfüggesztette. A magánokirat-hamisítás vétsége tekintetében megállapítható ugyan a gyanúsítottak felelőssége, azonban 1 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő cselekményről lévén szó, annak tárgyi súlyára és az enyhítő körülményekre figyelemmel a vádemelés elhalasztását is elegendőnek tartotta. A Szentendrei Járási Ügyészség 2016. augusztus 1-jén kelt határozatával a büntetőeljárást megszüntette, mivel a vádemelés halasztásának a tartama eredményesen eltelt.

[13] Örökhagyó 2016. október 27. napján elhunyt; törvényes örökösei a felperes és az I. rendű alperes.

[14] Név1 közjegyző a 2018. május 22-én kelt, 14033/Ü/169/2018/3. számú hagyatékátadó végzésében az örökhagyó hagyatékát ideiglenes hatállyal, végrendeleti öröklés jogcímén az alpereseknek adta át. A hagyatékátadó végzés nem vált teljes hatályúvá, mivel a felperes a közjegyző előtt 2018. augusztus 8-án igazolta, hogy a jelen pert megindította.

[15] A felperes keresetében a Örökhagyó által 2013. szeptember 25-én tanúl közjegyző előtt tett 14027/Ü/512/2013. számú közvégrendelet érvénytelenségének a megállapítását kérte. Kereseti kérelmét elsődlegesen a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 649. § (1) bekezdés *b*) pontjára alapította. Érvei szerint az örökhagyót a végrendelet megtételére az a feltevés indította, hogy vele szemben a felperes magánokirat-hamisítás, valamint sikkasztás bűncselekményét követte el; a feltevés azonban téves, nem követte el a bűncselekményeket.

[16] Másodlagosan a végrendelet régi Ptk. 625. § (3) bekezdése alapján fennálló érvénytelenségét állította. Előadta, hogy az I., II., III. rendű alperesek közreműködtek a végrendelet tételében, mert az örökhagyóval való kapcsolattartás során és a közjegyzőhöz történő utazáskor meghatározták számára a végrendelet tartalmát. Érvénytelenségi okként hivatkozott a régi Ptk. 626. §-ára és a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (a továbbiakban: Közjegyzői tv.) 120. § (1) bekezdés *a*) pontjára; a közjegyző nem győződött meg a közvégrendelet tételekor az örökhagyó ügyleti és belátási képességéről. Nem tárta fel azt sem, hogy az örökhagyó cselekvőképességet korlátozó gondnokság alatt állt. A régi Ptk. 626. §-a és a Közjegyzői tv. 120. § (1) bekezdés *e*) pontja alapján is a végrendelet érvénytelenségét állította; a közjegyző nem győződött meg az örökhagyó akaratának és az okirat tartalmának az egyezőségéről.

[17] A kereset szerint a közvégrendelet a régi Ptk. 17. §-ára tekintettel is érvénytelen, mert annak megtételekor az örökhagyónak teljes egészében hiányzott a belátási képessége.

[18] Az I. rendű alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult, vitatva annak ténybeli és jogi alapját. Kiemelte, hogy a vádemelés elhalasztása tárgyában hozott határozat indokolása szerint a felperes és házastársa az örökhagyó sérelmére elkövetett magánokirat-hamisítás törvényi tényállását kétséget kizáróan kimerítették; önmagában egy bűncselekmény elkövetése is kellő indokot szolgáltatott arra, hogy az örökhagyó végintézkedése során az öröklésből a felperest kizárja. Az örökhagyó közjegyzői irodába szállítása, lépcsőn felsegítése nem értékelhető visszaélésszerűen gyakorolt befolyásolásként, közreműködésként. Hangsúlyozta a közvégrendelet bevezető részét, mely igazolja, hogy a közjegyző a végrendelkező végrendeleti képességéről a vele folytatott beszélgetés során meggyőződött. Az örökhagyó belátási képessége kapcsán a gondnokság alá helyezés iránti per alapjául szolgáló szakvélemény megállapításait hangsúlyozta, mely szerint Örökhagyó a végrendelkezéshez szükséges belátási képességgel rendelkezett.

[19] A II., III., IV. rendű alperesek ellenkérelmükben a kereset elutasítását kérték, csatlakozva az I. rendű alperes által előadottakhoz. Érvelésük szerint a kereset

elkészett, mert a perindítás meghaladta a hagyatéki eljárásról szóló 2010. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: He.) 114. §-ában meghatározott 30 napos határidőt.

[20] Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű alperesnek 2.500.000 forint, a II., III., IV. rendű alpereseknek, mint egyetemleges jogosultaknak 1.306.333 forint perköltséget. Megállapította, hogy az állam által előlegezett 250.330 forint szakértői díjat és meg nem fizetett 1.500.000 forint eljárási illetéket az állam viseli.

[21] Elsőként azt állapította meg, hogy a felperes jogosult volt a hagyatéki per megindítására; az ideiglenes hatályú hagyatékátadó végzés nem vált teljes hatályúvá, mert a felperes a perindítást a He. 114. §-ában meghatározott határidőben a közjegyző előtt igazolta. A felperes az ideiglenes hagyatékátadó végzessel és a közvégrendelettel bizonyította a törvényes örökösi minősége alapjául szolgáló rokonsági fokot, tekintettel a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (a továbbiakban: Ptké.) 57. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 7:64. § (2) bekezdésére. Ezért a felperest a Ptké. 57. § (1) bekezdése szerint irányadó Ptk. 7:3. §-a és a Ptké. 57. § (2) bekezdése szerint alkalmazandó régi Ptk. 653. §-a értelmében megillette a közvégrendelet megtámadásának joga.

[22] Ezt követően az elsőfokú bíróság a keresetben megjelölt érvénytelenségi okok fennálltát vizsgálta, elsőként a régi Ptk. 649. § (1) bekezdés b) pontjára alapított igényt. A bizonyítási eljárás adatai alapján levont következtetése szerint az örökhagyót a végrendeleti rendelkezés megtételére annak a feltételezése indította, hogy a felperes őt, büntetőeljárásokban is vizsgált cselekményekkel megtévesztette és pénzt csalt ki tőle. A feltételezés tehát nem az volt, hogy a felperes büntetőjogi értelemben követett-e el a sérelmére bűncselekményeket, hanem az, hogy a felperes elkövette azokat a cselekményeket, amelyek miatt ő feljelentést tett. Az örökhagyó akaratának minősítésénél önmagában a sérelmezett cselekmények megtörténtének volt jelentősége, nem pedig annak, hogy azok elkövetését jogerős büntető határozat megállapította-e.

[23] A perben csatolt bizonyítékok alapján nem találta igazoltnak az örökhagyó feltevésének téves voltát. A vádemelést elhalasztó határozat azt támasztotta alá, hogy a felperes az egyik cselekményt, amely miatt az örökhagyó feljelentést tett, elkövette. A másik bűncselekmény esetében a rendőrség büntetőeljárást felfüggesztő határozata nem azt igazolta, hogy a felperes a sérelmezett magatartást nem tanúsította. A határozat szerint a nyomozó hatóság az eljárást nem a cselekmény tanúsításának hiánya miatt, hanem azért függesztette fel, mert az elkövető kiléte egyelőre nem volt megállapítható.

[24] Az elsőfokú bíróság a második érvénytelenségi ok fennálltát a régi Ptk. 625. § (3) bekezdése alapján vizsgálta. Tényként állapította meg, hogy az I., II., III. rendű alperesek 2012 nyarától haláláig szoros kapcsolatot ápoltak az örökhagyóval; a végrendeletet okiratba foglaló közjegyzőhöz is elkísérték őt. Az elsőfokú bíróság megítélése szerint ezek a cselekmények önmagukban nem minősültek a közvégrendelet tételében közreműködésnek. A jogszabályban írt közreműködéshez a végrendelet tartalmának meghatározására tényleges hatással bíró magatartás tanúsítására lett volna szükség. Az I., II., III. rendű alpereseknek az örökhagyóval való kapcsolattartása nem jelenti egyben a végrendelet tartalmának befolyásolását, még akkor sem, ha Örökhagyó egyébként orvosi szempontból esetleg befolyásolható állapotban volt. Az örökhagyó közjegyzőhöz kísérése is csupán a végrendelet tételében való közreműködésnek; a közvégrendelet tételekor az I., II., III. rendű alperesek nem voltak jelen. A felperes nem bizonyította, hogy az örökhagyó kísérése során az autóban az I., II., III. rendű alperesek meghatározták a végrendelet tartalmát.

[25] Nem találta igazoltnak a régi Ptk. 626. §-ára és Közjegyzői tv. 120. § (1) bekezdés *a), e)* pontjaira, valamint a 133. § (1) bekezdésére alapított érvénytelenségi ok (a közvégrendelet készítésében közreműködő közjegyző nem győződött meg a végrendelkező végintézkedési képességéről és arról, hogy a közvégrendelet tartalma megfelel az örökhagyó akaratának) fennálltát sem. A bizonyítási eljárás adatai azt támasztották alá, hogy a közjegyző a közokiratban foglalt nyilatkozatának megfelelően eleget tett törvényi kötelezettségének. Nem volt köteles azonban a közjegyző annak megkérdezésére, hogy az örökhagyó cselekvőképességet korlátozó gondnokság alatt áll-e, illetve igaz-e a végrendelkezés főmotívuma.

[26] A régi Ptk. 17. § (1) bekezdésében szereplő érvénytelenségi okot sem találta az elsőfokú bíróság bizonyítottanak; a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 265. § (1) bekezdése értelmében öt terhelő bizonyítási kötelezettség ellenére a felperes nem igazolta, hogy a közvégrendelet tételekor az örökhagyó belátási képessége teljesen hiányzott, tehát állapotánál fogva cselekvőképtelen volt. Az elsőfokú bíróság a perben beszerzett ellentmondásmentes, egyértelmű szakértői véleményt emelte ki, amely nem azt valószínűsítette, hogy az örökhagyónak teljesen hiányzott a végrendelkezői képessége, hanem azt, hogy a közvégrendelet megtételének időpontjában az megtartott lehetett. A szakvéleményt nem tette aggályossá az, hogy az eljáró közjegyző vallomásának döntő jelentőséget tulajdonított; a szakértőknek az örökhagyó állapotát a közvégrendelet keltére vonatkoztatva kellett vizsgálni, ebben az időpontban pedig az eljáró közjegyző észlelte egyedül a végrendelkező jellemzőit. A bizonyítási eljárás további adatai sem tanúsítottak olyat az örökhagyó állapotáról, amely a szakvélemény megállapításait köznapi ismeretek mellett kétségesse tette volna. Az örökhagyót kezelő dr. pszichiáter1 gyámhivatal részére küldött átiratának nem tulajdonított perdöntő jelentőséget, mert annak orvos-szakmai megalapozottságát az orvos tanúvallomásában cáfolta.

[27] Az elsőfokú bíróság a felperesnek az érdemi tárgyalási szakban előterjesztett, okiratok beszerzésére és tanúk meghallgatására irányuló bizonyítási indítványát a Pp. 220. § (7) bekezdése alapján figyelmen kívül hagyta, mivel nem álltak fenn az utólagos bizonyítás Pp. 220. § (1) bekezdés *a)* pontjában foglalt feltételei. A bizonyítási eszközök létéről a felperes saját előadása szerint is már a perfelvételi szakban tudomással bírt, és nem volt elzárva attól, hogy a perfelvétel lezárása előtt bizonyítási indítványait megtegye.

[28] A perköltség tárgyában a Pp. 82. § (1) bekezdése és 83. § (1) bekezdése szerint a pereszes felperes marasztalásával rendelkezett. Az alperesek részére ügyvédi munkadíjat állapított meg; az I. rendű alperesnek a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (a továbbiakban: Ükr.) 2. § (1) bekezdés *a)* pontja, míg a II., III., IV. rendű alperesek javára az Ükr. 3. § (2) bekezdés *b)* pontja értelmében, tekintettel a 36.877.766 forint pertárgyértékre. A felperes személyes költségmentességét figyelembe véve határozott a meg nem fizetett illeték és az állam által előlegezett szakértői díj viseléséről a Pp. 83. § (1) bekezdése, a 95. § (1) bekezdése, továbbá a 102. § (6) bekezdése alapján.

[29] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes fellebbezett. Elsődlegesen az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a végrendelet érvénytelenségének megállapítását, másodlagosan annak megállapítását kérte, hogy a II., III. rendű alperesek részére történt végrendeleti juttatás hatálytalan. Kérte az alperesek kötelezését a perköltség megfizetésére. A másodfokú bíróság felülbírálati jogkörét a Pp. 369. § (1) bekezdésére, a 369. § (3) bekezdés *a), b)* pontjaira utalva jelölte meg.

[30] Érvénytelenségi hivatkozásait [rég Ptk. 649. § (1) bekezdés *b)* pontja, 625. § (3) bekezdése, 626. §-a, Közjegyzői tv. 120. § (1) bekezdés *a), e)* pontjai] változatlanul fenntartva az ítéleti tényállás hiányosságait emelte ki. Előadta, hogy dr. pszichiáter1 miként

indítványozta a gyámhatóságnak az örökhagyó cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezését. Hiányolta annak ítéletbeli megjelenítését, hogy az örökhagyót a vele napi rendszeres kapcsolatban álló, őt segítő felperes vitte kórházba.

[31] Részletesen nyilatkozott az I., II., III. rendű alperesek magatartásáról, akik korábban az örökhagyót nem látogatták, majd a kórházi távozását elérve befolyásolták, minden külső kapcsolat elől elzárták.

[32] A fellebbezésben felvázolta a felperesnek az örökhagyóhoz fűződő személyes és üzleti kapcsolatát, a pálinkafőzde üzemeltetésére vonatkozó megállapodásukat. A felperes álláspontja szerint a vele szembeni feljelentést az örökhagyó a II-III. rendű alperesek hatására tette meg; az otthonában megjelenő rendőrnek már nem tudott nyilatkozni. A büntetőeljárás során nem állapították meg a felperes bűnösségét; erről az örökhagyót az I-III. rendű alperesek nem tájékoztatták, ezért a végintézkedések és haláláig abban a téves feltevésben volt, hogy őt a felperes megkárosította és az eljárás folyamatban van.

[33] A felperes a házastársa ellen indult magánokirat-hamisítási eljárás előzményeire, az örökhagyó tulajdonában álló értékpapírok kiváltására vonatkozó meghatalmazás aláírásának körülményeire is részletesen nyilatkozott fellebbezésében. Állította, hogy nem vettek el pénzt az örökhagyótól; 2012. augusztus 6-i kórházi távozását követően kizárólag az I-III. rendű alperesek intézkedtek az ügyekben.

[34] Örökhagyó belátási képességével összefüggésben a cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezés iránti per megindítását emelte ki azzal, hogy a II-III. rendű alperesek ebben az eljárásban is tevékenyen részt vettek, a gondnok személyének megválasztása és a személyi változás is az ő magatartásuk következménye. A fellebbező megítélése szerint a tanúvallomások igazolták, hogy az örökhagyó életkora, egészségi állapota miatt is befolyásolható volt.

[35] Elemezte a végrendelet elkészítésének körülményeit, az azt megelőző orvosi látogatást, az időpont egyeztetés szükségességét, a közjegyző és a III. rendű alperes személyes kapcsolatát, az eljárás hiányosságait. Vitatta, hogy a közjegyző néhány általános kérdés alapján fel tudta volna mérni az örökhagyó belátási képességét; annak egyértelmű megítélése még az orvosok számára is nehézséget jelentett. Az örökhagyót a végintézkedésre felkészítették; ezt igazolja akkori állapota, a hagyaték tárgyainak pontos megjelölése és az I-III. rendű alpereseknek a feljelentés megtétele, a gondnokság alá helyezés iránti eljárás során tanúsított magatartása, a felperessel való kapcsolattartás megakadályozása. Személyes közreműködésük a részükre juttatás hatálytalanságát eredményezi. Sérelmezte, hogy a közjegyző nem kérte el a gondnokság alá helyezési ítéletet, nem kérdezte ki az örökhagyót teljes vagyonáról; bizonyítatlan a közvégrendelet felolvasásának megtörténte is.

[36] Új tényként emelte ki, hogy a végrendelet elkészítését követően a II-III. rendű alperesek élettársi kapcsolatot létesítettek. Közöttük a szerelmi viszony már korábban fennállt; az örökhagyó házában találkoztak, tervük a teljes hagyaték megszerzése volt. A III. rendű alperes azt kívánta elérni, hogy a gyámhatóság ne cselekvőképességet kizáró, hanem azt korlátozó gondnokság alá helyezze az örökhagyót, biztosítva ezáltal a végrendelet elkészítésének lehetőségét. Állításainak alátámasztásaként Gondnok2 gondnok tanúvallomására hivatkozott.

[37] Érvelése szerint a bizonyítási eljárás adatai nem igazolták, hogy a végrendelkezéskor az örökhagyó döntési nyilatkozat megtételére alkalmas egészségi állapotban volt. A lehetséges bűncselekmény az örökhagyó döntését megalapozó körülmény volt; annak megszűnése vagy bizonytalaná válása azonban már 2014-ben más megfontolást, eltérő végrendelkezést eredményezhetett volna.

[38] Kifogásolta az elsőfokú bíróság által kirendelt igazságügyi szakértő személyét. A fellebbező álláspontja szerint a szakvélemény szakmai megállapításokat nem tartalmaz, csak a tanúvallomások elemzésére tér ki. Mindezek alapján bizonyítatlan maradt, hogy az örökhagyó a végrendelezkéskor fizikai és szellemi képességeinek teljes birtokában, a következményeket felismerve tette meg végrendeleti nyilatkozatát.

[39] Az I. rendű alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására és a felperes perköltségben való marasztalására irányult. Érvelése szerint a fellebbezés alaptalanságát eredményezi, hogy a felperes a Pp. 369. § (1) bekezdésének megjelölése ellenére eljárási szabálysértésre nem hivatkozott. A Pp. 369. § (3) bekezdés a), b) pontjaival összefüggésben nem adott elő a végrendelet érvényességének megítélése szempontjából olyan jelentős körülményeket, tényeket, amelyek az elsőfokú ítélet alapját képező bizonyítás okszerűtlen voltát igazolnák, vagy az ítéleti tényállás ellenbizonyítására alkalmasak lehetnének.

[40] Dr. pszichiáter¹ gyámhivatal részére küldött átirata tekintetében az orvos tanúvallomását emelte ki, aki a konkrét esetre nem emlékezett. A cselekvőképességet kizáró gondnokságra irányuló javallatot súlytalanná tette a Szentendrei Járásbíróság jogerős ítélete és Szakértő¹ szakvéleménye.

[41] Megítélése szerint a felperes nem bizonyította, hogy az I-III. rendű alperesek az örökhagyót elzárták a kapcsolattartástól; ez az előadás a végrendelet érvényessége szempontjából nem is értelmezhető. Megalapozatlanul állította a felperes, hogy a nyomozás nem állapította meg az örökhagyó sérelmére a bűncselekmény elkövetését, ennek ellentmond a perben csatolt ügyészségi határozat.

[42] Az örökhagyó pszichés státuszát az elsőfokú bíróság dr. pszichiáter¹ tanú vallomása és az általa értelmezett orvosi iratok tartalma, valamint Szakértő¹ szakvéleménye alapján helyesen ítélte meg. A belátási képesség vizsgálata szempontjából a végrendelezkéskor időpontjának van jelentősége, ezért tanú¹ közjegyző tanúvallomását is kellő súllyal értékelve, a perben beszerzett aggálytalan szakvélemény alapján megalapozottan következtetett az elsőfokú bíróság az érvénytelenségi ok bizonyítatlanságára.

[43] Az elsőfokú eljárás iratai (Szentendrei Járásbíróság 2013. január 31-én tartott tárgyalásán tett nyilatkozat, a Pest Megyei Kormányhivatal Szentendrei Járási Gyámhivatala előtt 2014. június 13-án tett nyilatkozat) igazolták, hogy az örökhagyó 40.000.000 forint, illetve további 6.000.000 forint értékű vagyon elleni bűncselekmény elkövetésével gyanúsította a felperest, és ez a meggyőződése indította őt a közvégrendelet tételére. Az örökhagyó gyanúja önmagában, az alperesek feltételezett, de nem bizonyított befolyása nélkül is indokolhatja a felperes örökségből történő kizárását. A vádemelés elhalasztása tárgyában meghozott határozat, a fellebbező érvelésével ellentétben, nem egyenértékű a bűncselekmény hiányában történő felmentéssel. Az örökhagyó ismerte az ügyészség határozatát; azt a hatóság részére és a hivatásos gondnoknak is kézbesítette.

[44] Az I. rendű alperes előadása szerint tanú¹ közjegyző már évtizedekkel korábbról ismerte az örökhagyót; őt négyszemközt hallgatta meg a végrendelezkéskor szándékával kapcsolatban, miközben a kísérek az ügyfélváróban voltak. A közjegyző tanú vallomása bizonyította eljárásának szabályszerűségét, és azt, hogy az örökhagyó végrendelezkéskor képességének birtokában volt.

[45] A régi Ptk. 625. § (3) bekezdésével összefüggésben kiemelte, hogy a jogszabályi rendelkezés kifejezetten a közvégrendelet tételében közreműködő személy, valamint ennek hozzátartozója javára szóló rendelkezés érvénytelenségét mondja ki. Közreműködőnek azt kell tekinteni, aki a végrendelet tartalmának kialakításában meghatározó szerepet tölt be a végrendelezkéskor; a közvégrendelet fogalmazása,

szerkesztése, leírása is kimeríti a közreműködés fogalmát függetlenül attól, hogy az így eljáró személynek a végrendeleti tartalom kialakításában volt-e szerepe (BH1986. 234., BH1986. 418.). A közreműködésnek a végrendelkezés során kell megvalósulnia, ezért a felperes esetleges, de nem bizonyított korábbi befolyásolásra való hivatkozása sem lehet alapos; tanúl közjegyző az örökhagyót négy szemközt hallgatta meg.

[46] A II., III., IV. rendű alperesek fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyását és a felperes perköltségben való marasztalását célozta. Érvelésük szerint az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, és helyesen vont le jogi következtetést a kereset megalapozatlanságára.

[47] Előadták, hogy az örökhagyót nem zárták be, a felperessel való kapcsolat tartását nem akadályozták; erre vonatkozóan bizonyíték az eljárásban nem merült fel. A fellebbezésben új tényként megjelölt, de már a perindítást megelőzően bekövetkezett, körülmények figyelmen kívül hagyását kérték, mivel azoknak a jogvita elbírálása szempontjából jelentősége nincs. A felperes állításának valósága esetén (a II-III. rendű alperesek terve a teljes hagyaték megszerzése volt) nem lenne indok az I. rendű alperes öröklésére. Vitatták a végrendelkezésben való közreműködést, és azt, hogy az örökhagyót befolyásolták volna.

[48] A fellebbezés alaptalan.

[49] Az elsőfokú bíróság ítéletének nem volt fellebbezéssel nem érintett rendelkezése, ezért azt az ítéltábla teljes terjedelmében, a Pp. 370. § (1) bekezdésében írtaknak megfelelően, a fellebbezési kérelem és ellenkérelmek korlátai között bírálta felül.

[50] A fellebbező felperes a másodfokú bíróság felülbírálati jogkörét a Pp. 369. § (1) bekezdésére, 369. § (3) bekezdés *a)* és *b)* pontjaira utalva jelölte meg. Ennek ellenére a Pp. 369. § (1) bekezdésének esetkörébe tartozó eljárási szabálysértést nem határozta meg és a rendelkezés alkalmazása esetére szóló fellebbezési kérelme sem volt. A Pp. 369. § (3) bekezdés *a)-b)* pontja alapján kért felülbírálati hatáskörök közül a *b)* pont alkalmazása azért nem merülhetett fel, mert a fellebbező fél nem tett bizonyítási indítványt. Mindezek alapján a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet felülbírlatát a Pp. 369. § (3) bekezdés *a)* pontja szerint eljárva végezte el.

[51] A felperes az elsőfokú bíróság mindegyik érvénytelenségi okkal kapcsolatos döntését támadta, ezért az ítélet anyagi jogi megfelelőségét az ítéltábla valamennyi jogalap tekintetében felülbírlta. Ennek eredményeként megállapította, hogy az elsőfokú bíróság érdemi döntése helyes, annak indokaival a másodfokú bíróság egyetértett.

[52] Helyesen indult ki abból az elsőfokú bíróság, hogy az állított érvénytelenségi okok közül bármelyik bizonyítottsága a közvégrendelet érvénytelenségét eredményezte volna. Az egyes érvénytelenségi okok tekintetében az anyagi jogi igényérvényesítés valamennyi feltételét megfelelően értelmezte.

[53] Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás nem hiányos. Az ítélet indokolásában a Pp. 346. § (4) és (5) bekezdése alapján a bíróságnak arra kell kitérnie, hogy mely bizonyítékok alapján, milyen tényállást állapított meg, meg kell jelölnie azokat a jogszabályokat, amelyekre a döntését alapítja és azt is le kell vezetnie, hogy a megállapított tényállásra és a rendelkezésre álló bizonyítékokra tekintettel, miért jutott a megjelölt jogszabályok alapján a rendelkező részben foglalt jogkövetkeztetésre. A tényállás nem a jogvitát megelőző valamennyi eseménynek az ítéletben való együttes megjelenítése, hanem a jogvita eldöntése szempontjából jelentős tények összessége. E tekintetben az elsőfokú bíróság ítélete a jogszabályi rendelkezéseknek megfelel; az érvényesíteni kívánt jog szempontjából jelentőséggel bíró tényeket tartalmazza.

[54] A fellebbezésben foglaltakkal ellentétben nincs jelentősége annak, hogy dr. pszichiáter¹ miként indítványozta a gyámhatóságnak az örökhagyó cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezését. A cselekvőképesség körében a Szentendrei Járásbíróság jogerős ítélete bír jelentőséggel, amellyel az örökhagyót cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezték. Ennek következményeként az örökhagyó nem volt elzárva a végintézkedéstől, közvégrendeletet tehetett.

[55] Megalapozatlan a felperes arra vonatkozó hivatkozása, hogy a büntetőeljárás során nem állapították meg bűnösségét. A vádemelés elhalasztása – a büntetőeljárásban értékelt körülmények felperes számára kedvező eredménye – nem a vád tárgyának minősülő cselekmény meg nem történtét jelenti. Ezen kívül – amint arra az elsőfokú bíróság is rámutatott – a perben az örökhagyó akaratának vizsgálatánál nem a büntetőjogi következményeknek volt jelentősége, hanem az örökhagyó által sérelmezett cselekmények megtörténtének.

[56] A magánokirat-hamisítás tárgyában folyt eljárásban a felperes és házastársa beismerte a meghatalmazás aláírásának az ügyészszégi határozatban leírt körülményeit és a takarékjegyek kiváltását is. Ezért a bűncselekmény tényállási elemeivel kapcsolatos további érvek súlytalanná váltak; nem alkalmasak annak alátámasztására, hogy az örökhagyó a végrendeletkezés idején a felperes által állított téves feltevésben volt.

[57] A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróságnak a régi Ptk. 625. § (3) bekezdésében megfogalmazott érvénytelenségi okkal kapcsolatos indokaival is. Nem jelentős tény, hogy az örökhagyót a vele személyes és üzleti kapcsolatban álló felperes vitte kórházba, valamint az sem, hogy az I-II-III. rendű alperesek milyen magatartást tanúsítottak Örökhagyó irányában. A felperes nem bizonyította, hogy az I-III. rendű alperesek az örökhagyót elzárták a kapcsolattartástól.

[58] A közreműködés megállapítása szempontjából annak van jelentősége, hogy az örökhagyói szándék megfogalmazásában, a végrendelet tartalmának kialakításában volt-e az I-III. rendű alperesnek meghatározó szerepe. Mindazon körülmények, amelyekre a felperes az elsőfokú eljárásban hivatkozott és a fellebbezésben megismételt (a szoros kapcsolat az örökhagyóval és a közjegyzőhöz kísérése), önmagukban nem minősülnek az örökhagyó végrendeletkezési akaratának befolyására alkalmas magatartásnak. Azt a tényállítást pedig, amely szerint a közjegyző felkeresését megelőzően az I-III. rendű alperesek meghatározták a végrendelet tartalmát, a felperes nem bizonyította, azzal kapcsolatban sem közvetlen, sem bizonyításra alkalmas közvetett bizonyítékot nem tárt a bíróság elé. Ezért helyesen következtetett az elsőfokú bíróság a második érvénytelenségi ok bizonyítatlanságára is.

[59] A régi Ptk. 626. §-a és a Közjegyzői tv. 120. § (1) bekezdés *a)*, *e)* pontjaiban megjelölt érvénytelenségi okkal kapcsolatban a felperes a bizonyítékok értékelését és az abból levont jogkövetkeztetést támadta. Az elsőfokú bíróság helyesen indult ki abból, hogy a felperesnek azt kellett bizonyítania, hogy a közjegyző elmulasztotta a végrendeletkező végintézkedési képességéről meggyőződést és a végrendeleti akarat feltárását. Erre azonban az általa felajánlott bizonyíték – a közjegyző tanúvallomása – nem volt alkalmas.

[60] Nem vitatott tényként volt figyelembe vehető, hogy a közjegyző már évtizedekkel korábban ismerte az örökhagyót; valamint az is, hogy őt négy szemközt hallgatta meg a végrendeletkezési szándékával kapcsolatban, miközben az I-III. rendű alperesek kint várakoztak. A közjegyző eljárása az örökhagyó végrendeletkezési képességéről való meggyőződést illetően a rendelkezésre álló adatok szerint nem volt sem szabálytalan, sem elégtelen. Az örökhagyót gondnokság alá helyező ítélet tartalmának ismerete közömbös, a közvégrendelet felolvasásának elmulasztása pedig egyebekben – az okiratra vonatkozó törvényi vélelemmel szemben – bizonyítatlan volt.

[61] A fellebbezési eljárásban előadott új tények (a II. és III. rendű alperesek kapcsolata) a Pp. 373. § (2) bekezdése alapján nem voltak figyelembe vehetőek, azoknak a jogvita elbírálása szempontjából jelentősége nem volt.

[62] Helyesen döntött a régi Ptk. 17. §-a szerinti érvénytelenségi okkal kapcsolatos keresetről is az elsőfokú bíróság. A felperes iratellenes érveléssel kísérelte meg cáfolni, hogy a szakértő a szakkérdésben nem foglalt állást, a belátási képességgel kapcsolatos megállapítást nem tett. A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróságnak a szakvélemény egészében való értékelésével, a szakkérdésben való állásfoglalás aggálytalanságával. Amint arra az I. rendű alperes is utalt fellebbezési ellenkérelmében, az örökhagyó belátási képességét a végrendekezés időpontjára vonatkoztatva kellett vizsgálni; ezért helyesen jártak el a szakértők, amikor a közjegyző tanú vallomását súlyozottan értékelték. A végrendekezés idején az örökhagyó végintézkedési képességéről a szakvélemény azt állapította meg, hogy az megtartott lehetett. Ez pedig kizárta a cselekvőképtelen állapot fennállását, vagyis az utolsó érvénytelenségi ok bizonyítottságát is.

[63] A másodlagos fellebbezési kérelem érdemi elbírálására lehetőség nem volt. A felperes az elsőfokú eljárásban a végrendelet hatálytalanságának megállapítása iránti kereseti kérelmet nem terjesztett elő; ilyen tartalmú petitum megfogalmazására a másodfokú eljárásban a keresetváltoztatás tilalma folytán [Pp. 373. § (1) bekezdése] nincs lehetőség.

[64] Mindezekre figyelemmel az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 383. § (2) bekezdése szerint, helyes indokai alapján helybenhagyta.

[65] A fellebbezés eredménytelensége folytán a pervesztes felperest kötelezte a II-IV. rendű alperesek ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltségének megfizetésére a Pp. 364. § szerint irányadó Pp. 81. § (1)-(2) bekezdése, a 83. § (1) bekezdése alapján. A munkadíj összegét az Ükr. 3. § (2) bekezdés *a), b)* pontja és (5) bekezdése alapján határozta meg az elsőfokú ítéletben írt 36.877.766 forint pertárgyértékre figyelemmel. Az I. rendű alperes részére perköltséget nem állapított meg, tekintettel a fél által csatolt megbízási szerződés tartalmára és az elsőfokú ítéletben meghatározott perköltségre.

[66] A fellebbezési illeték viseléséről a felperes személyes költségmentessége alapján határozott a Pp. 102. § (6) bekezdése és az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 46. § (1) bekezdése értelmében.

Budapest, 2022. április 12.

dr. Kovács Helga s.k.
s.k.
a tanács elnöke

dr. Stecbauer Anita s.k.
előadó bíró

dr. Kovaliczky Ágota
bíró